

POTRAVINOVÉ PRÁVO

a ochrana veřejného zdraví

JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D.

Potravinové právo

- ▶ právní a správní předpisy použitelné v EU nebo na vnitrostátní úrovni pro potraviny obecně, a zejména pro bezpečnost potravin
- ▶ vztahuje se na všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a rovněž krmiv, která jsou vyrobena pro zvířata určená k produkci potravin nebo kterými se tato zvířata krmí

Cíle potravinového práva

- ▶ **Vysoká úroveň ochrany lidského života a zdraví**
 - + ochrana zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin
 - + ochrana životního prostředí
 - + ochrana zájmů spotřebitelů
- ▶ **Volný pohyb potravin a krmiv**

Právní rámec potravinového práva

Evropské

- ▶ **General Food Law**
 - ▶ Nařízení EU č. 178/2002
- ▶ **Hygienický balíček**
 - ▶ Nařízení EU č. 852/2004
 - ▶ o hygieně potravin
 - ▶ Nařízení EU č. 853/2004
 - ▶ zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu
- ▶ **Označování potravin**
 - ▶ Nařízení EU č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům
 - ▶ Nařízení EU č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin
 - ▶ Nařízení EU č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin

Vnitrostátní

- ▶ **Potraviny**
 - ▶ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabák...
- ▶ **Potraviny živočišného původu**
 - ▶ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči
- ▶ **Pokrmy**
 - ▶ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Právní předpisy potravinového práva

Evropské

- ▶ Nařízení ES č. 882/2004 o úředních kontrolách
- ▶ Nařízení EU č. 625/2017 o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování potravinového a krmivového práva a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin a přípravků na ochranu rostlin
- ▶ Účinnost od 14. 12. 2019

Vnitrostátní

- ▶ Státní zemědělská a potravinářská inspekce
 - ▶ Zákon č. 146/2002 Sb.
 - ▶ Orgány státní veterinární správy
 - ▶ Zákon č. 166/1999 Sb.
 - ▶ Orgány ochrany veřejného zdraví
 - ▶ Zákon č. 258/2000 Sb.
 - ▶ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělství
 - ▶ Zákon č. 147/2002 Sb.
-

Potraviny – pojem

- ▶ jakákoli látka nebo výrobek
- ▶ zpracované, částečně zpracované nebo nezpracované
- ▶ určené ke konzumaci člověkem nebo u nichž lze důvodně předpokládat, že je člověk bude konzumovat
- ▶ Negativní vymezení
 - ▶ krmiva; živá zvířata, pokud nejsou připravena pro uvedení na trh k lidské spotřebě; rostliny před sklizní; léčivé přípravky; kosmetické prostředky; tabák a tabákové výrobky; omamné a psychotropní látky; rezidua a kontaminující látky

Kategorizace potravin

- ▶ Dle původu
 - ▶ rostlinného původu
 - ▶ živočišného původu
- ▶ Dle bezpečnosti
 - ▶ bezpečné
 - ▶ ostatní

Bezpečné potraviny

▶ Bezpečnost

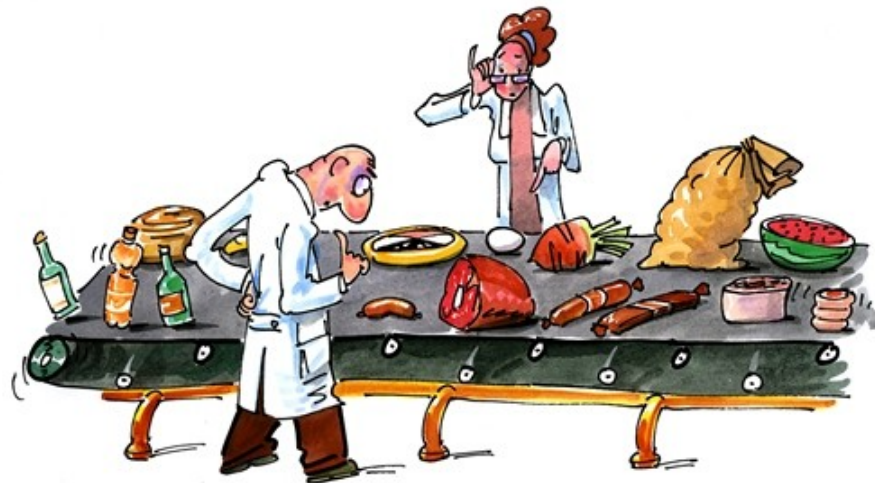
- ▶ obvyklé podmínky použití
- ▶ informace poskytnuté spotřebiteli
- ▶ není škodlivá pro zdraví
- ▶ není nevhodná pro lidskou spotřebu

▶ Jakost

- ▶ soubor charakteristických (analytických a senzorických) vlastností jednotlivých druhů, skupin a podskupin potravin
- ▶ jejichž limity jsou stanoveny tímto zákonem, prováděcím právním předpisem anebo přímo použitelným předpisem Evropské unie

▶ Kvalita

- ▶ multikriteriální parametr
 - ▶ očekávání spotřebitele
 - ▶ „průmyslové tajemství“
-

Všimějme si rozdílů mezi zdravotní a hygienickou nezávadností, ale i biologickou hodnotou potravin

Bohatá veřejná diskuse o kvalitě potravin, jež zahrnuje i bezpečnost potravin, vede k potřebě připomenout si dávno vyjasněné vztahy mezi zdravotní a hygienickou nezávadností potravin (= bezpečnost potravin) a jejich biologickou hodnotou. Jinak některá mediální vystoupení a diskuse postrádají základní odbornou logiku a zkušenější spotřebitele spíše pobaví než skutečně informují. Správné použití pojmů je také věcí profesionální úrovně vystupujících.

Již v 80. letech na jasných definicích pracoval p. prof. Z. Matyáš z VŠV v Brně. S využitím jeho systému tzv. 3s (safe-wholesome-sound), který je sice mezinárodně známý, žel v celé Evropě, nejen v ČR, často zapomínaný (údajně pro komplikovanost pochopení normálním smrtelníkem), lze vztahy jednoduše definovat takto:

- **Zdravotně nezávadná potravina (*safe*)** je taková, která podle současných znalostí a diagnostických možností neobsahuje patogenní agens v takové dávce, aby mohla u člověka vyvolat onemocnění. (není škodlivá pro zdraví).
- **Hygienicky nezávadná potravina (*wholesome*)** je taková, která je vyrobena při dodržování schválených výrobních postupů a hygienických norem, které určují její vlastnosti. (je vhodná pro lidskou spotřebu). Hygienicky závadná potravina nemusí být nutně zdravotně závadná.
- **Bezpečná potravina** je zdravotně a hygienicky nezávadná, což ještě neznamená, že je „**biologicky hodnotná**“ (*sound*), tedy nutričně vyvážená vzhledem k potřebám konzumenta potravin.

Potraviny a výživa

- ▶ Bezpečné potraviny
 - ▶ Ministerstvo zemědělství
- ▶ Výživová doporučení
 - ▶ Ministerstvo zdravotnictví
- ▶ Školní stravování
 - ▶ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Sweet victories for EU citizens – like the reduction of sugar in processed foods!

The Commission works to help Europeans find healthier food options on supermarket shelves, to improve school meals for children, and to create more opportunities for physical activity around Europe.

- An agreement was brokered with food manufacturers to reduce 10% of added sugars in processed food by 2020; a 'snapshot' of the nutritional quality of food products in the EU was launched (Dec 2017) to help monitor whether food products have less and less –or more and more– salt, fat or sugars.

- A tool to help schools draft better food catering contracts was launched (Feb 2017). Public procurement provides a € 80 billion/year opportunity to improve the food provided to children, the elderly and the workforce.

- One Member State has decided (Sep 2017) to only fully

subsidise milk without added sugars for distribution in primary schools (under the School Fruit, Vegetables and Milk Scheme). Several industry members committed to reduce added sugars by 10% by 2020. These were direct results of processes held at the High Level Group and stakeholders' Platform.

- Six Member States credited the Action Plan on Childhood Obesity (and the support of the Commission) with having directly sparked or facilitated the adoption of a specific national plan on nutrition (Oct 2017). Two others further noted that it supported the allocation of financial resources and one Member State revised its public procurement procedures for food in accordance.

- A revised methodology (2016) for the EU Platform for Action on Diet, Physical Activity and Health increased the rigour and ambition of stakeholder commitments in support of the WHO targets on non-communicable diseases.

Tučné daně – chytré řešení obezity nebo fiskální nesmysl?

Není to tak dávno, kdy se dala v médiích zaznamenat diskuze české politické scény na téma, zda kvůli stoupajícímu počtu obézních obyvatel a výdajů na lékařskou péči, zdanit nezdravé potraviny. Pro toto opatření se kladně vyjádřila například Strana zelených. Ta ve svém daňovém programu z roku 2013 navrhovala zdanění nezdravých potravin, např. tučných masných výrobků a sladkostí buď formou vyšší sazby DPH, nebo spotřební daní.[1] Také poslanec a tehdejší předseda Výboru pro zdravotnictví MUDr. Boris Šťastný se k této problematice v rozhovoru pro Českou televizi v roce 2011 vyjádřil takto: „Je jen otázka času, kdy takovéto daně budou jasně zavedeny i v České republice.“[2]

<https://archiv.ihned.cz/c1-66528190-chilsky-zakon-proti-nezdravym-potravinam-meni-chovani-firem-i-spotrebitelu>

ART EGO! PROČ NE?! SPORT

Kinder vajíčko už si Chilané nekoupí. Země bojuje proti obezitě přísnými zákony, které mění chování firem i spotřebitelů

Školní obědy vyžadují aktualizaci hodnocení i výživových norem - jinak se situace nezlepší

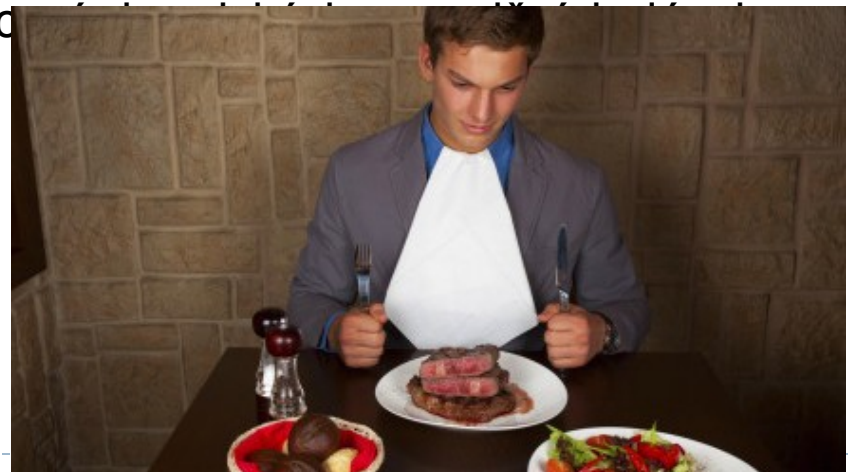
SZÚ ve spolupráci s KHS, MZ ČR a vybranými nejlepšími školními kuchyněmi studoval ve školním roce 2017/18, zda živiny v obědech pro děti odpovídají výživovým požadavkům

<https://spark.adobe.com/page/Uz4LGoFki10Qa/>

Monitoring dietární expozice člověka

- ▶ sledování vybraných chemických a biologických agens v typické dietě populace v ČR
 - ▶ hodnocení expozičních dávek a charakterizace zdravotního rizika
 - ▶ odhad průměrné expozice populace vybraným chemickým látkám
 - charakterizaci zdravotních rizik spojených s výživovými zvyklostmi obyvatelstva
 - pravděpodobnostnímu hodnocení
- ▶ Státní zdravotní ústav

Subjekty potravinového práva

▶ Provozovatel potravinářského podniku

- ▶ Fyzická nebo právnická osoba
- ▶ Odpovědná za řízení podniku v souladu s potravinovým právem
 - Ziskový nebo neziskový
 - Veřejný nebo soukromý

- ▶ Výkon činnosti související s jakoukoli fází výroby, zpracování a distribuce potravin

▶ Osoba provozující činnost epidemiologicky závažnou

- ▶ Stravovací služby, výroba potravin, uvádění potravin do oběhu, úpravy vody a vodovody

- ▶ Zákon o ochraně veřejného zdraví

▶ Spotřebitel

- ▶ Fyzická osoba,

- ▶ která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání

- ▶ která nepoužije potravinu v rámci provozování potravinářského podniku nebo jeho činnosti

- konečný článek potravinového řetězce

ZÁSADY potravinového práva

▶ Od vidlí po vidličku

▶ Komplexní a jednotný přístup

▶ Prvovýroba

- Chov zvířat (před porážkou), pěstování plodin, včetně sklizně, sběr volně rostoucích plodů, lov

▶ Dovoz, produkce, výroba, skladování, přeprava, distribuce, prodej a dodávání krmiv

▶ Výroba, skladování, přeprava, dovoz potravin

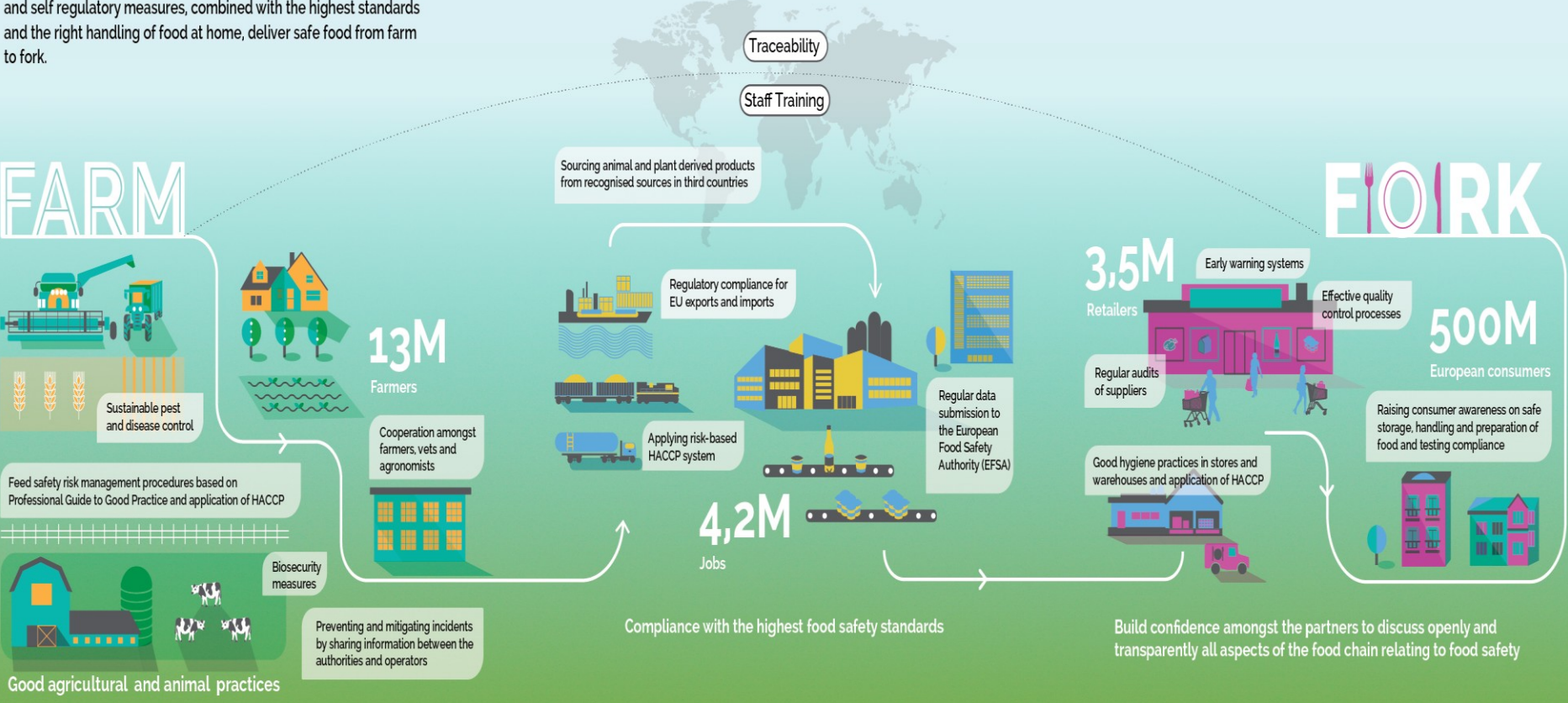
▶ Prodej/dodání potravin konečnému spotřebiteli

- Maloobchod, včetně stravovacích provozů, distribučních center, stánkového prodeje apod.

SAFE FOOD FOR CONSUMERS FROM FARM TO FORK

Food safety, from farm to fork, is paramount and is dependent on strong partnerships along the food chain. A wide range of regulatory and self regulatory measures, combined with the highest standards and the right handling of food at home, deliver safe food from farm to fork.

Sources:
 FEFAC (European Feed Manufacturers' Federation) www.fefac.eu
 COPA COGECA www.copa-cogeca.eu
 CELCAA (European Liaison Committee for the Agricultural & Agri-Food Trade) www.celcaa.eu

FoodDrinkEurope www.fooddrinkeurope.eu
 EuroCommerce www.eurocommerce.eu
 BEUC (The European Consumer Organisation) www.beuc.eu

ZÁSADY potravinového práva

▶ Analýza rizika

- ▶ vědecký postup pro stanovení účinných, přiměřených a cílených opatření k ochraně zdraví, skládající se ze tří propojených součástí

▶ Riziko

- ▶ míra pravděpodobnosti nepříznivého účinku na zdraví a závažnosti tohoto účinku, vyplývající z existence určitého nebezpečí

▶ Nebezpečí

- ▶ biologické, chemické nebo fyzikální činitele s potenciálním nepříznivým účinkem na zdraví

Analýza rizika

- ▶ **Hodnocení rizika**
 - ▶ vědecky podložený proces
 - ▶ identifikaci a popis nebezpečí
 - ▶ odhad expozice a charakterizaci rizika
 - ▶ nezávislé, objektivní
 - ▶ EFSA, vědecké výbory
- ▶ **Management rizika**
 - ▶ proces spočívající
 - ▶ ve zvažování strategických možností, vedení konzultací se zúčastněnými stranami, posuzování rizika a dalších relevantních faktorů
 - ▶ ve zvolení preventivních a kontrolních opatření (legislativa a kontrola)
 - ▶ Komise a státní dozorové orgány
- ▶ **Komunikace o riziku**
 - ▶ výměna informací během celého procesu analýzy rizika
 - ▶ mezi hodnotiteli a manažery rizika, spotřebiteli, potravinářskými podniky, akademickou obcí a dalšími zúčastněnými osobami
 - ▶ o nebezpečích, rizicích, souvisejících faktorech, důvodech pro daná rozhodnutí

- ▶ Nezávislé vědecké referenční pracoviště
- ▶ Poskytování vědeckých stanovisek a vědecké a technické podpory pro legislativní a politickou činnost
- ▶ Shromažďování a analýza údajů umožňující charakterizovat a sledovat rizika

ZÁSADY potravinového práva

- ▶ **Předběžná opatrnost**
- ▶ přijímání nezbytných předběžných opatření v rámci managementu rizika za předpokladu, že
 - ▶ na základě dostupných informací existuje možnost škodlivých účinků na zdraví
 - ▶ a zároveň přetrvává vědecké nejistota a není možné provést úplné hodnocení rizik
- ▶ dočasnost a proporcionalita opatření

ZÁSADY potravinového práva

▶ Sledovatelnost

- ▶ možnost zjistit původ potraviny včetně dílčí látky ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce
- ▶ „krok vpřed, krok vzad“
 - ▶ Schopnost a povinnost identifikovat bezprostředního dodavatele i přímého odběratele
- ▶ v rámci podniku i v rámci potravinového řetězce

Požadavky na sledovatelnost pro potraviny živočišného původu

- ▶ Nařízení EU č. 931/2011
- ▶ Doklad při dodání potraviny živočišného původu
 - ▶ přesný popis potraviny
 - ▶ objem nebo množství potraviny
 - ▶ jméno a adresa provozovatele potravinářského podniku, který potravinu odeslal
 - ▶ jméno a adresa odesílatele (vlastníka), pokud je odlišný
 - ▶ jméno a adresa provozovatele potravinářského podniku, kterému se potravina odesílá
 - ▶ jméno a adresa příjemce (vlastníka), pokud je odlišný
 - ▶ odkaz na dávku, šarži nebo případně zásilku
 - ▶ datum odeslání
- ▶ Povinnost aktualizovat informace, mít je k dispozici do doby, než lze oprávněně předpokládat, že potravina byla spotřebována, neprodleně poskytnout na vyžádání příslušného orgánu

ZÁSADY potravinového práva

▶ **Transparentnost**

- ▶ konzultace s veřejností během přípravy, hodnocení a revize potravinového práva
- ▶ informování veřejnosti
 - ▶ přístup k dokumentům, poskytnutí informací o riziku plynoucího z potravin a o přijatých opatřeních

ZÁSADY potravinového práva

▶ Flexibilita

⇒ Zachování rozmanitosti a tradičních potravin

⇒ Tradiční výrobní postupy, [prodej ze dvora](#)

▶ [Možnost členského státu](#)

▶ povolit v rámci hygienických předpisů

□ odchylky/výjimky z určitých požadavků

□ přizpůsobení určitých požadavků

▶ vyjmout určité činnosti z působnosti hygienických předpisů

▶ v souladu se zásadou transparentnosti a subsidiarity

ZÁSADY potravinového práva

- ▶ **Primární odpovědnost provozovatelů potravinářských podniků za bezpečnost potravin**
 - ▶ povinnost stáhnout z trhu potravinu, která není v souladu s požadavky na bezpečnost potravin
 - ▶ povinnost informovat příslušné orgány
 - ▶ povinnost informovat spotřebitele
 - ▶ povinnost spolupracovat na přijatých opatřeních s cílem zabránit nebo zmenšit riziko
- ▶ Vnitřní kontrolní systémy
- ▶ Státní kontrola a dozor

POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ potravinářských podniků

- ▶ Oznámení zahájení a ukončení výkonu činnosti
 - ▶ není-li třeba schválení
 - ▶ Vůči SZPI, příp. OOVZ (provozovatel stravovacích služeb)
- ▶ Registrace, příp. i schválení
 - ▶ Zacházení s potravinami živočišného původu
 - ▶ Vůči SVS
 - ▶ S výjimkou prodeje malých množství vlastních produktů z prvovýroby přímo
- ▶ konečnému spotřebiteli

POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ potravinářských podniků

- ▶ Dodržování požadavků potravinového práva, které se týkají jejich činnosti
 - ▶ Technologické a hygienické požadavky ve všech fázích výroby a manipulace
 - ▶ Smyslové, fyzikální, chemické a mikrobiologické požadavky na jakost potravin
 - ▶ Zásady provozní a osobní hygieny
 - ▶ Označování potravin
 - ▶ Požadavky na materiály a předměty přicházející do styku s potravinami
- ▶ **Kontrola plnění těchto požadavků**
 - ▶ Vnitřní kontrolní postupy
 - ▶ Od bezpečnosti potravin po totální řízení kvality

Správná hygienická a výrobní praxe

- ▶ Dodržování všech právně upravených hygienických požadavků, uplatnění hygienických pravidel a povinností v procesu výroby potravin a při jejím uvádění do oběhu
 - ▶ Požadavky na lokalitu, budovy, vodu, odpady, nebezpečné látky, zařízení a dopravní prostředky
 - ▶ Povinnosti zaměstnavatele a zaměstnanců
- ▶ Dodržování pravidel výrobního procesu ovlivňujících kvalitu výroby a zajišťujících dosažení bezpečného produktu
 - ▶ Požadavky na suroviny, technologické postupy, teplotní režimy, sanitaci, dezinfekci, dezinsekcii a deratizaci
- ▶ **Forma: Doporučení**
 - ▶ obecně formulované požadavky právních předpisů převedené do podmínek pro konkrétní typy potravinářských podniků
 - ▶ Věstník Mze a ČSN
- ▶ **Správná zemědělská praxe**

Provozní a osobní hygiena

▶ Provozní hygiena

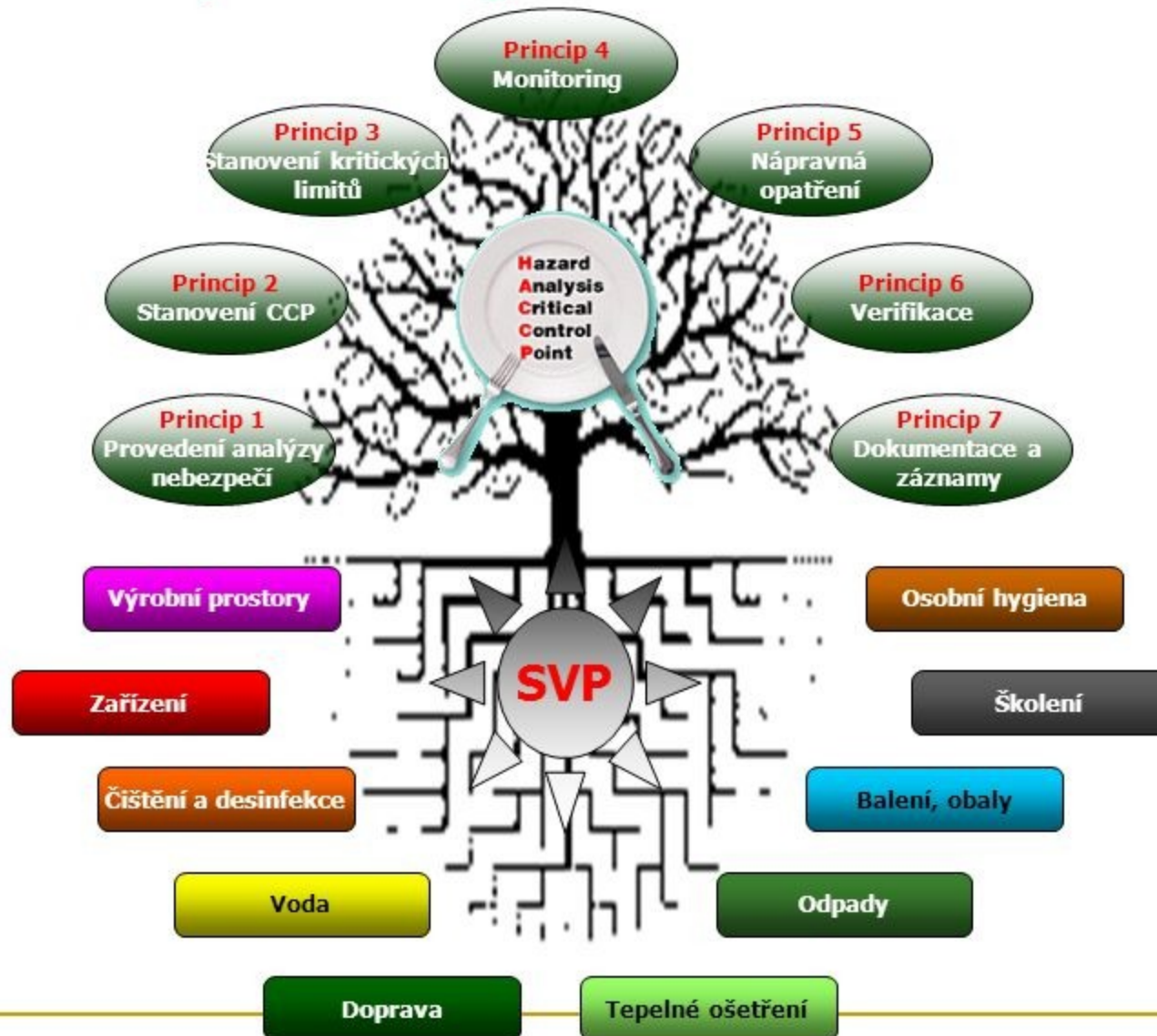
- ▶ Požadavky na potravinářské prostory (vč. stánků, pojízdných prodejen)
 - ▶ Uspořádání, vnější úprava, konstrukce, poloha, velikost
 - ▶ Čistota, větrání, kanalizace, sanitární vybavení, osvětlení,...
- ▶ Požadavky na dopravní prostředky k přepravě potravin
- ▶ Požadavky na zařízení
 - ▶ Čistota, dezinfekce, konstrukce, materiály, instalace
- ▶ Potravinářské odpady
 - ▶ Opatření pro skladování a odstraňování
- ▶ Zásobování vodou

▶ Osobní hygiena

- ▶ Osobní čistota, vhodný oděv
- ▶ Školení

Správná výrobní praxe SVP x HACCP

Vnitřní kontrolní postupy

- ▶ HACCP - **H**azard **A**nalysis and **C**ritical **C**ontrol **P**oints
 - ▶ Systematický nástroj řízení k identifikaci, hodnocení a ovládnání rizik
- ▶ Zásady HACCP
 - ▶ Analýza nebezpečí a identifikace všech rizik
 - ▶ Identifikace kritických kontrolních bodů (CCP)
 - ▶ Stanovení kritických limitů pro každý CCP
 - ▶ Stanovení a použití účinných monitorovacích postupů v každém CCP
 - ▶ Stanovení nápravných opatření
 - ▶ Stanovení pravidelných ověřovacích postupů fungování opatření
 - ▶ Vytvoření dokladů a záznamů k prokázání účinnosti opatření

Smyslové, mikrobiologické, fyzikální a chemické požadavky

▶ Kontaminanty

- ▶ udržování co nejnižší úrovně kontaminace rozumně dosažitelné při dodržování správných zemědělských a výrobních postupů
- ▶ maximální limity kontaminace
 - ▶ dusičnany, mykotoxiny, kovy, 3-MCPD, dioxiny, PCB, polycyklické aromatické uhlovodíky, melamin, kyselina eruková

▶ Rezidua

- ▶ pesticidů, veterinárních léčiv, hormonů
 - ▶ udržování co nejnižší úrovně kontaminace rozumně dosažitelné při dodržování správných zemědělských a výrobních postupů
 - ▶ Maximální limity reziduí
 - ▶ Hodnocení bezpečnosti účinných látek

▶ Mikrobiologická kritéria

- ▶ Provádění vyšetření a odběr vzorků na
 - ▶ *Campylobacter*, *Salmonella*, *Listeria monocytogenes*, *Enterobacter sakazakii*, stafylokokové enterotoxiny, *E. coli*, histamin

Smyslové, mikrobiologické, fyzikální a chemické požadavky

- ▶ Přídavné látky, enzymy a látky určené k aromatizaci

- ▶ Jednotný posuzovací a povolovací postup

- ▶ Pozitivní seznam látek

- ▶ Nepředstavují zdravotní riziko pro spotřebitele

- ▶ Odůvodněná technologická potřeba použití

- ▶ Použití neuvádí spotřebitele v omyl

- ▶ Přínos pro spotřebitele

- ▶ Stanovené limitní hodnoty nejvyššího přípustného množství, jinak množství nezbytné nutné k dosažení zamýšleného účinku při zachování správné výrobní praxe

- ▶ Zákaz použití pro některé druhy potravin

- ▶ <https://www.ferpotravina.cz/seznam-ecek>

Smyslové, mikrobiologické, fyzikální a chemické požadavky

▶ Ozařování potravin

- ▶ Vybrané druhy potravin (např. brambory, koření, ryby)
 - Technologická nutnost
 - Příznivé pro spotřebitele
 - Nejde o náhradu SHP, SVP, SZP
- ▶ Jiné potraviny s předchozím souhlasem MZ
- ▶ Důvod použití
 - ▶ zničení patogenních organismů,
 - ▶ omezení kažení potravin
 - ▶ redukci ztrát předčasným zráním
 - ▶ zničení škodlivých organismů u rostlin
- ▶ Požadavky na označování
 - ▶ "ošetřeno ionizujícím zářením" nebo
 - ▶ "ošetřeno ionizací,"
 - ▶ ozařovna
- ▶ Rozhodnutí o schválení ozařovny
 - ▶ SZPI + SÚJB

Materiály a předměty přicházející do styku s potravinami

- ▶ Nařízení EU č. 1935/2004
 - ▶ Předměty běžného užívání dle ZOVZ
 - ▶ Výroba v souladu se správnou výrobní praxí
 - ▶ Za obvyklých nebo předvídatelných podmínek použití nesmí uvolňovat své složky do potravin v množstvích
 - ▶ Ohrožujících zdraví lidí
 - ▶ Způsobující nepříjemnou změnu ve složení potravin
 - ▶ Způsobující zhoršení organoleptických vlastností potravin
 - ▶ Seznamy látek povolených při výrobě
 - ▶ Limity
 - Celkový limit pro migraci
 - Specifické limity pro migraci jednotlivě povolených látek

Materiály a předměty přicházející do styku s potravinami

- ▶ **Aktivní a inteligentní materiály**
 - ▶ které mají prodloužit životnost nebo zachovat či zlepšit stav balených potravin
 - ▶ Uvolňují nebo absorbují určitou látku
 - ▶ které sledují stav balených potravin nebo prostředí, které potraviny obklopuje
 - ▶ Indikátory teploty, složení vnitřní atmosféry, čerstvosti balené potraviny

POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ potravinářských podniků

- ▶ **Zákaz uvádět na trh potravin**
 - ▶ klamavě označené nebo nabízené ke spotřebě klamavým způsobem
 - ▶ s prošlým datem použitelnosti
 - ▶ neznámého původu
 - ▶ překračující nejvyšší přípustné úrovně kontaminace radionuklidy stanovené v souladu s atomovým zákonem
 - ▶ ozářené v rozporu s požadavky stanovenými ZoP a prováděcím právním předpisem
- ▶ **Neprodleně vyřadit z dalšího uvádění na trh potravin**
 - ▶ balené do obalů, které neodpovídají požadavkům na materiály, předměty a výrobky určené pro styk s potravinami
 - ▶ nedostatečně a nesprávně označené
 - ▶ neodpovídající stanoveným nebo deklarováným požadavkům na jakost
 - ▶ páchnoucí, pokud pach není charakteristickou vlastností výrobku, nebo jinak poškozené, deformované, znečištěné nebo zjevně chemicky nebo mikrobiologicky narušené
- ▶ **Výjimka pro bezpečné potraviny nesplňující zákonné požadavky**
 - ▶ Bezplatné poskytnutí neziskové organizaci (určené rozhodnutím Mze)
 - ▶ Oznamovací povinnost

Povinnosti provozovatelů potravinářských podniků - specifika živočišné výroby

- ▶ Schválení a registrace provozu
- ▶ Povinnosti chovatele
 - ▶ Označování a evidence zvířat (plemenářský zákon)
- ▶ Informace o potravinovém řetězci
- ▶ Povinnost provozovatele jatek/bourárny
- ▶ Veterinární prohlídky jatečných zvířat a masa
 - ▶ Před (kontrola označení a dokumentace, podmínek welfare a přepravy) = zdravotní potvrzení a po porážce = rozhodnutí o požitelnosti a označení zdravotní nezávadnosti
 - ▶ Chlazení jatečně upravených těl
- ▶ Požadavky na přepravu
 - ▶ Veterinární osvědčení a zdravotní potvrzení k přemístění zvířete

Označování potravin

- Označování potravin patří mezi nejsložitější oblasti v rámci potravinového práva v Evropské unii
 - ▶ na horizontální úrovni
 - obecné požadavky platné pro všechny potraviny
 - ▶ na vertikální úrovni
 - zvláštní požadavky pro určité druhy potravin
 - obchodní normy

Nařízení EU o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

▶ Cíle

- ▶ Vysoká úroveň ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů
 - ▶ informovaný výběr potravin a jejich bezpečné použití,
 - ▶ se zvláštním ohledem na zdravotní, hospodářská, environmentální, sociální a etická hlediska
- ▶ Volný pohyb legálně vyráběných a na trh uváděných potravin, s přihlédnutím, kde je to vhodné, k potřebě ochrany legitimních zájmů výrobců a podpora výroby kvalitních produktů

▶ Základní požadavky na označování

- ▶ Informace o potravinách nesmějí být zavádějící
 - ▶ Informace o potravině musí být přesné, jasné a spotřebitelům snadno srozumitelné
-

Povinné informace o potravinách

- ▶ název potraviny
 - ▶ zákonný nebo vžitý
 - ▶ seznam složek
 - ▶ s výjimkami
 - ▶ alergeny
 - ▶ množství složek
 - ▶ čisté množství potraviny
 - ▶ datum minimální trvanlivosti nebo datum použitelnosti
 - ▶ zvláštní podmínky uchování nebo podmínky použití
 - ▶ jméno nebo obchodní název a adresu provozovatele potravinářského podniku
 - ▶ země původu nebo místo provenience
 - ▶ v případech stanovených
 - ▶ návod k použití
 - ▶ v případě potraviny, kterou by bez tohoto návodu bylo obtížné odpovídajícím způsobem použít
 - ▶ skutečný obsah alkoholu
 - ▶ u nápojů s obsahem alkoholu vyšším než 1,2 %
 - ▶ výživové údaje
 - ▶ s výjimkami
- ▶ Balené x nebalené/zabalené potraviny
 - ▶ Skleněné lahve k opakovanému použití
 - ▶ Malé obaly
-

Dvojí kvalita potravin

|| ?

Vymýcení dvojí kvality potravin se zadrhlo. Zákaz praxe může připadnout až novému europarlamentu

9. 2. 2019

Schvalování unijní směrnice, která by zakázala dvojí kvalitu potravin, se komplikuje. Podle českých europoslanců se zákon nestihne definitivně prosadit do konce tohoto volebního období. Může za to hlavně bojkot ze strany některých západoevropských států.

Další specifické oblasti

- ▶ Doplňky stravy
 - ▶ Koncentrované vitamíny a minerální látky
 - ▶ Notifikační povinnost
- ▶ Obohacené – fortifikované – funkční potraviny
 - ▶ Nařízení EU č. 1925 a 1924/2006 – výživová a zdravotní tvrzení
- ▶ Nové potraviny
 - ▶ Nařízení EU č. 2015/2283
 - ▶ Schvalování před uvedením na trh
- ▶ Geneticky modifikované potraviny
 - ▶ Nařízení EU č. 1829/2003
 - ▶ Schvalování a označování
- ▶ Biopotraviny
 - ▶ Nařízení EU č. 834/2007 → 848/2018 (účinnost od 2021)
 - ▶ Certifikace
- ▶ Potraviny určené pro zvláštní výživu
 - ▶ Nařízení EU č. 609/2013
 - ▶ Potraviny pro kojence a malé děti, pro zvláštní lékařské účely, pro regulaci hmotnosti

POVINNOSTI ČLENSKÉHO STÁTU

- ▶ Zajišťování dodržování potravinového práva
 - ▶ Provádění kontrol
 - ▶ Stanovení pravidel pro opatření a sankce při porušení potravinového práva
- ▶ Úřední kontroly
 - ▶ Víceleté národní plány kontrol
 - ▶ pravidelně, na základě rizik a s přiměřenou četností
 - ▶ bez předchozího upozornění (s výjimkami)
 - ▶ nestrannost, kvalita a jednotnost, příp. koordinovanost
 - ▶ průhlednost a důvěrnost
 - ▶ interní nebo externí audity

Nové nařízení EU o úřední kontrole (2019)

- ▶ Širší rozsah působnosti
- ▶ Minimalizace zátěže pro provozovatele
- ▶ Zvýšení transparentnosti, zveřejňování výsledků kontrol a vytvoření ratingu provozovatelů
- ▶ Pravomoc Komise zřídit
 - ▶ Evropské referenční laboratoře (EURL)
 - ▶ Evropská referenční střediska pro dobré životní podmínky zvířat
 - ▶ Evropská referenční střediska pro ověřování pravosti a důvěryhodnosti zemědělské-potravinového řetězce
- ▶ Dodatečné požadavky na úřední kontroly ve vybraných oblastech
- ▶ Integrovaný přístup ke kontrole dovozu
- ▶ Jednotný a harmonizovaný rámec pro úřední osvědčování
- ▶ Povinné platby nebo poplatky za vybrané druhy kontrol
- ▶ Širší spektrum donucovacích opatření
- ▶ Počítačový systém pro správu informací o úředních kontrolách (IMSOC)
- ▶ Požadavky na finanční sankce při porušení pravidel pomocí klamavých nebo podvodných praktik
- ▶ Požadavky na oznamování porušení pravidel

Přístupy ke kontrole (dle SZPI)

▶ Hodnocení rizika

- ▶ postavení komodity ve spotřebním koši
- ▶ rizikovost komodity
- ▶ rizikovost analytu
- ▶ kontrolovaná osoba (objem její produkce)
- ▶ nové potraviny na trhu

▶ Východiska pro kontrolu

- ▶ poznatky z minulých kontrol
- ▶ analýzy dat v informačním systému
- ▶ aktuální zjištění inspektorů v terénu
- ▶ zjištění jiných orgánů státní správy
- ▶ podněty spotřebitelů
- ▶ podněty masmédií (tisku, rozhlasu a televize)
- ▶ zjištění partnerských organizací v zahraničí
- ▶ doporučení Evropské komise
- ▶ informace ze systému rychlého varování RASF

Státní správa v oblasti bezpečnosti potravin

- ▶ **Ministerstvo zemědělství**
 - ▶ Státní zemědělská a potravinářská inspekce
 - ▶ Orgány veterinární správy
 - ▶ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- ▶ **Ministerstvo zdravotnictví**
 - ▶ Hlavní hygienik
 - ▶ Orgány ochrany veřejného zdraví
 - ▶ Krajské hygienické stanice
 - ▶ Ministerstvo obrany
 - ▶ Ministerstvo vnitra
- ▶ **Ministerstvo financí**
 - ▶ Generální ředitelství cel
 - ▶ Celní úřady
- ▶ **Státní úřad pro jadernou bezpečnost**

Státní kontrola a dozor

- ▶ Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- ▶ Státní veterinární správa
- ▶ Krajské hygienické stanice

Státní kontrola a dozor

▶ SZPI

- ▶ pro výrobu potravin, pro balení, krájení nebo jiný způsob dělení potravin a pro uvádění potravin na trh
- ▶ pro vstup a dovoz potravin ze třetích zemí,
- ▶ pro provozování stravovacích služeb

▶ SVS

- ▶ pro výrobu, skladování, přepravu, dovoz a vývoz potravin živočišného původu a pro balení, krájení nebo jiný způsob dělení potravin živočišného původu, které probíhá v zařízeních schválených pro tyto činnosti podle veterinárního zákona
- ▶ pro uvádění potravin živočišného původu na trh v tržnicích a na tržišťích, pro uvádění potravin živočišného původu na trh v prodejních úsecích a prodejnách jiných než samoobslužných, kde dochází k úpravě masa, mléka, ryb, drůbeže nebo vajec, pro uvádění zvěřiny na trh a při příchodu potravin živočišného původu z členských států Evropské unie v prodejnách potravin, pokud jsou místy určení
- ▶ pro provádění klasifikace těl jatečných zvířat
- ▶ pro uvádění nezpracovaných těl nebo částí těl živočichů, mléka, mleziva, vajec nebo včelích produktů na trh při provozování stravovacích služeb

▶ KHS

- ▶ pro provozování stravovacích služeb
- ▶ při zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin

Státní dozor

▶ Ministerstvo obrany

- ▶ v ozbrojených silách, v Ministerstvu obrany a v jeho působnosti zřízených organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích a v jimi užívaných objektech, v krajských vojenských velitelstvích, v újezdních úřadech a na území vojenských újezdů,

▶ Ministerstvo vnitra

- ▶ v bezpečnostních sborech, s výjimkou Vězeňské služby České republiky, v Ministerstvu vnitra a organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích zřízených v jeho působnosti, včetně jimi užívaných staveb a zařízení zřízených Ministerstvem vnitra podle jiného právního předpisu,
- ▶ pro provozování stravovacích služeb
- ▶ při zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin
- ▶ pro výrobu potravin, pro balení, krájení nebo jiný způsob dělení potravin a pro uvádění potravin na trh

Státní kontrola a dozor

- ▶ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
 - ▶ dozorová a zkušební činnost na úseku krmiv a sledování rizikových látek a kontaminantů v krmivech
 - ▶ rostlinolékařská péče
- ▶ Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
 - ▶ regulace výroby, kontroly jakosti, distribuce a používání veterinárních léčiv a veterinárních přípravků
- ▶ Česká obchodní inspekce
 - ▶ Zákon o ochraně spotřebitele
 - ▶ Poctivost prodeje výrobků a poskytování služeb
 - prodávat výrobky ve správné hmotnosti, míře nebo množství a umožnit spotřebiteli překontrolovat si správnost těchto údajů
 - při prodeji výrobků používat měřidla, která splňují požadavky stanovené zvláštním právním předpisem upravujícím oblast metrologie
 - ▶ Zákaz výroby, dovozu, vývozu, nabízení, prodeje a darování výrobků nebezpečných svou zaměnitelností s potravinami

Opatření k nápravě a odpovědnost

- ▶ Široké spektrum opatření k nápravě
 - ▶ V návaznosti na unijní právní předpisy
 - ▶ V návaznosti na vnitrostátní právní předpisy
- ▶ Uplatňování odpovědnosti za přestupky a ukládání pokut
 - ▶ V režimu jednotlivých právních předpisů

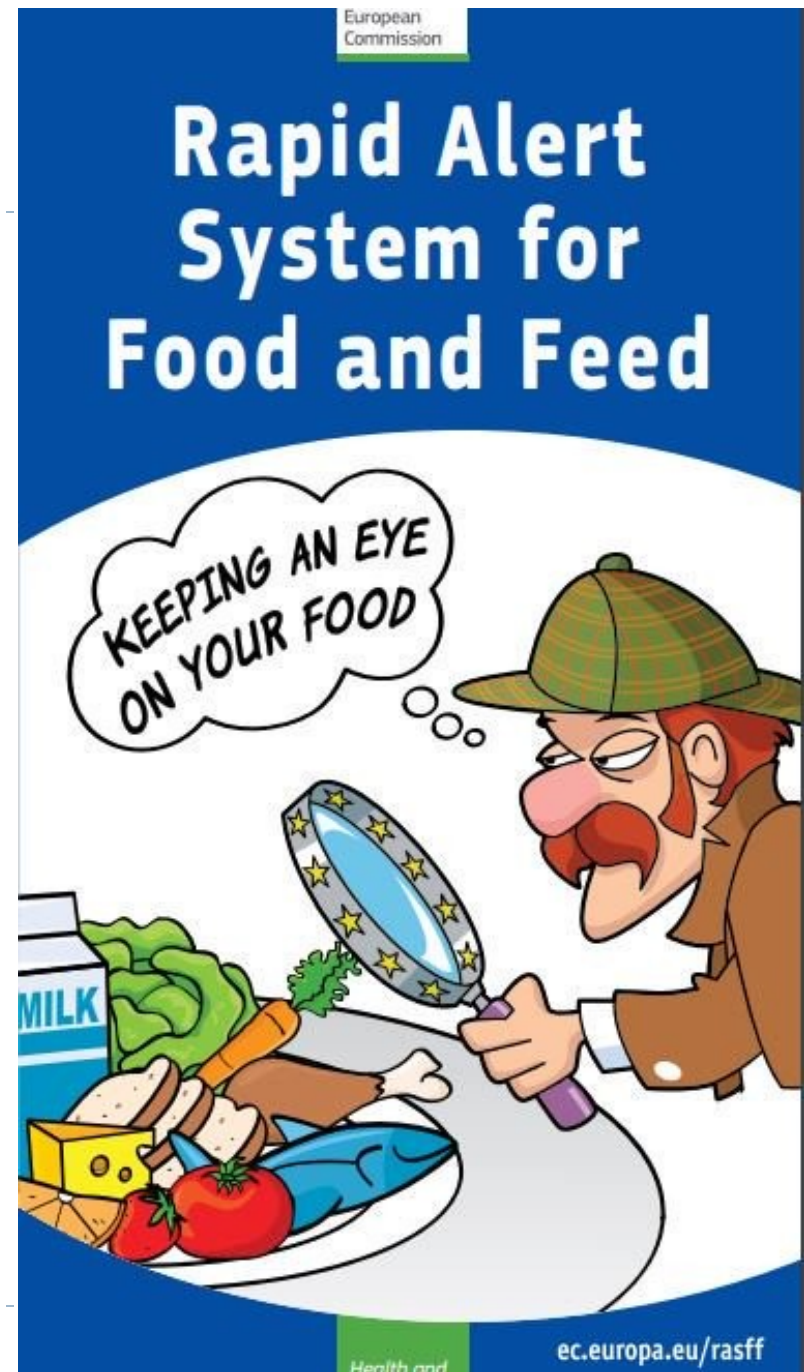
Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

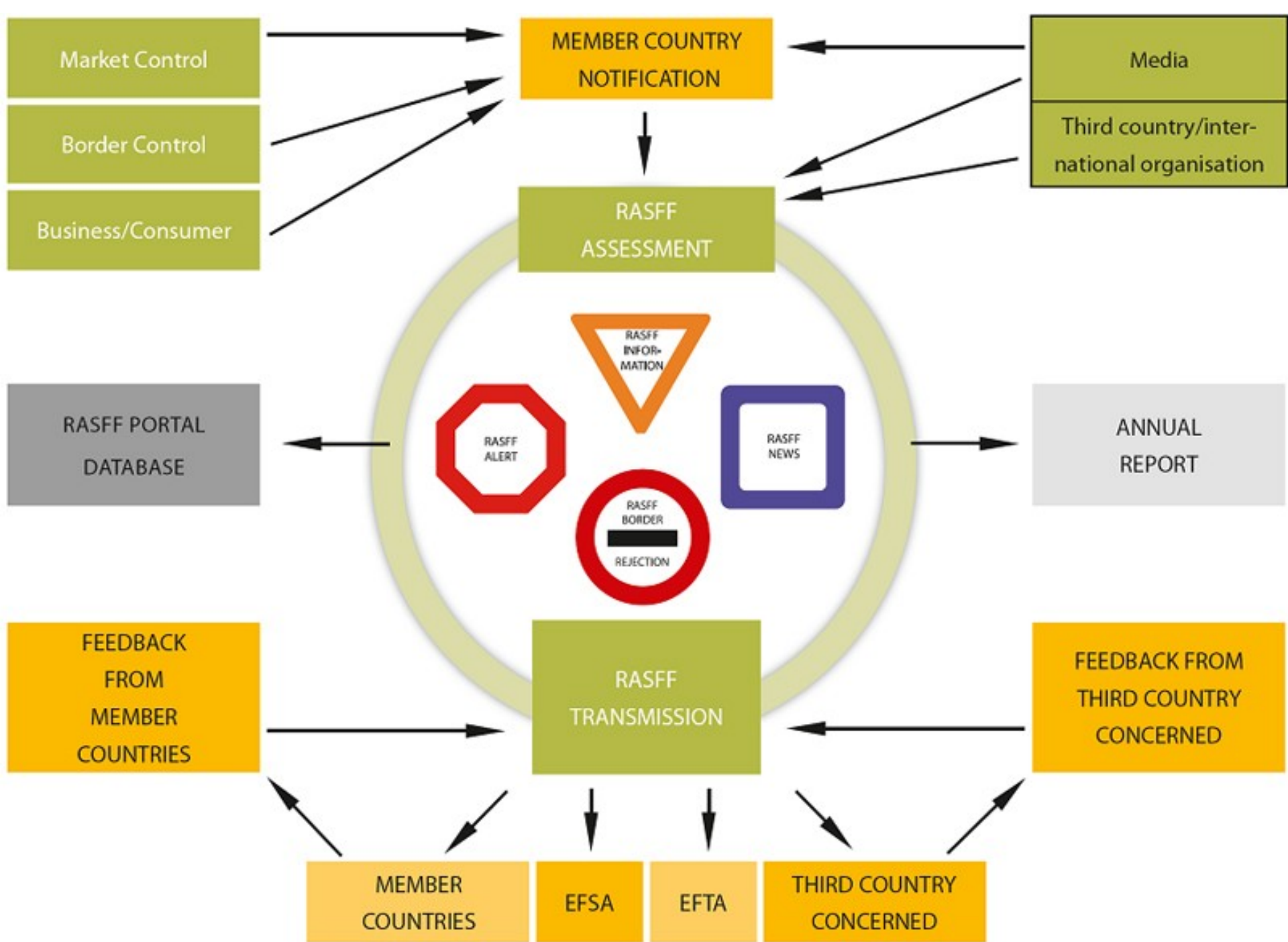
- ▶ Sledování možné kontaminace potravin, krmiv a surovin určených k jejich výrobě
 - + biomonitoring, tj. kontaminace volně žijících organismů, kteří doplňují spotřební koš člověka
 - + složky prostředí (půda, povrchová voda a vstupy do těchto složek), které tuto kontaminaci mohou způsobit nebo ovlivnit
- ▶ Ucelený pohled na zatížení agrárního sektoru jednotlivými kontaminanty
 - ▶ nedochází k žádným extrémním nálezům zatížení cizorodými látkami
- ▶ Využití
 - ▶ k dlouhodobému sledování zatížení potravních řetězců cizorodými látkami v ČR,
 - ▶ k úpravě limitů některých látek, ke stanovení nových limitů

RASFF

- ▶ Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva
- ▶ jeden z mechanismů kontroly bezpečnosti potravin a krmiv pro území jednotného trhu EU
- ▶ slouží pro sdílení informací o přímých nebo nepřímých rizicích ohrožujících zdraví lidí, zvířat a životní prostředí, která pocházejí z potravin nebo krmiv
 - ▶ zabránění uvedení rizikových potravin a krmiv do oběhu, případně jejich stažení z evropského trhu

RASFF oznámení

- ▶ Alert notifikace
 - ▶ bezprostřední ohrožení lidského zdraví
- ▶ Non-alert/informační notifikace
 - ▶ potraviny již nejsou na trhu nebo riziko není závažné
- ▶ „border rejection“ notifikace
 - ▶ odmítnutí na vnějších hranicích EU z důvodu zdravotního rizika
- ▶ News
 - ▶ ostatní informace významné pro kontrolní orgány

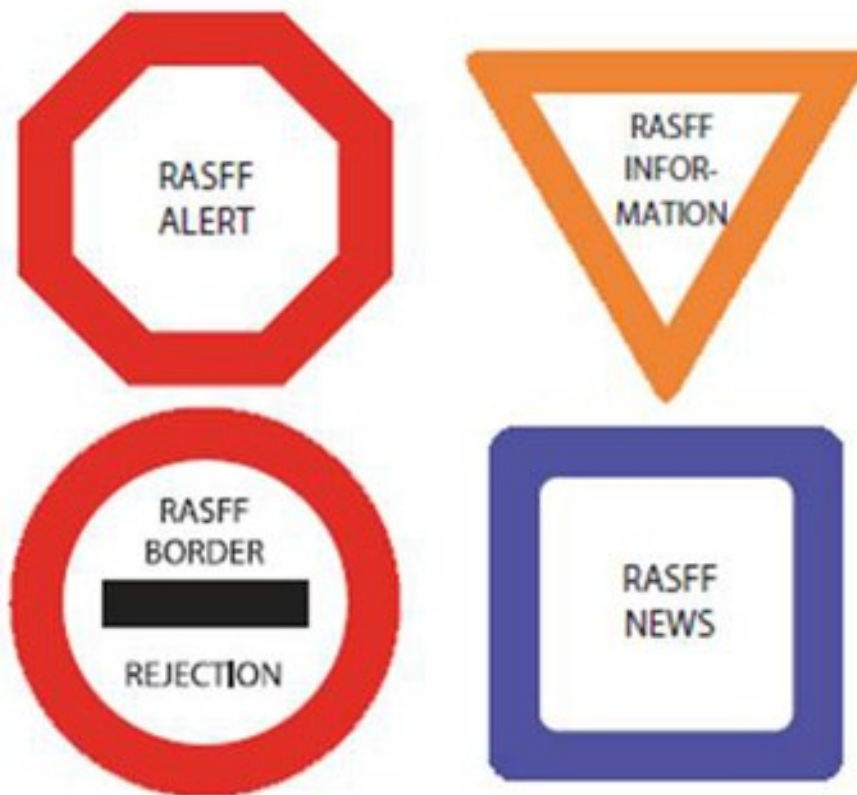

Schéma fungování RASFF v ČR

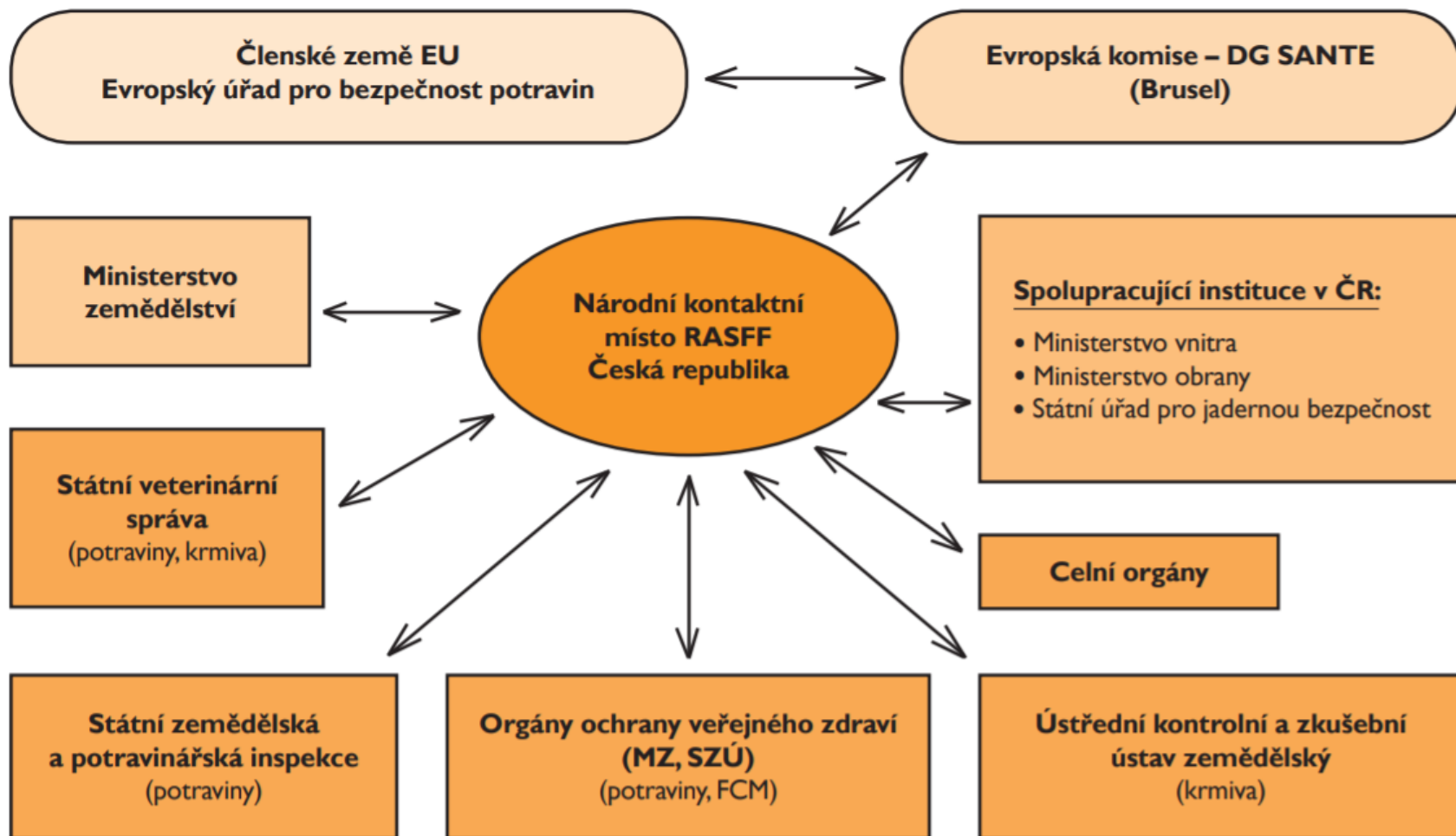
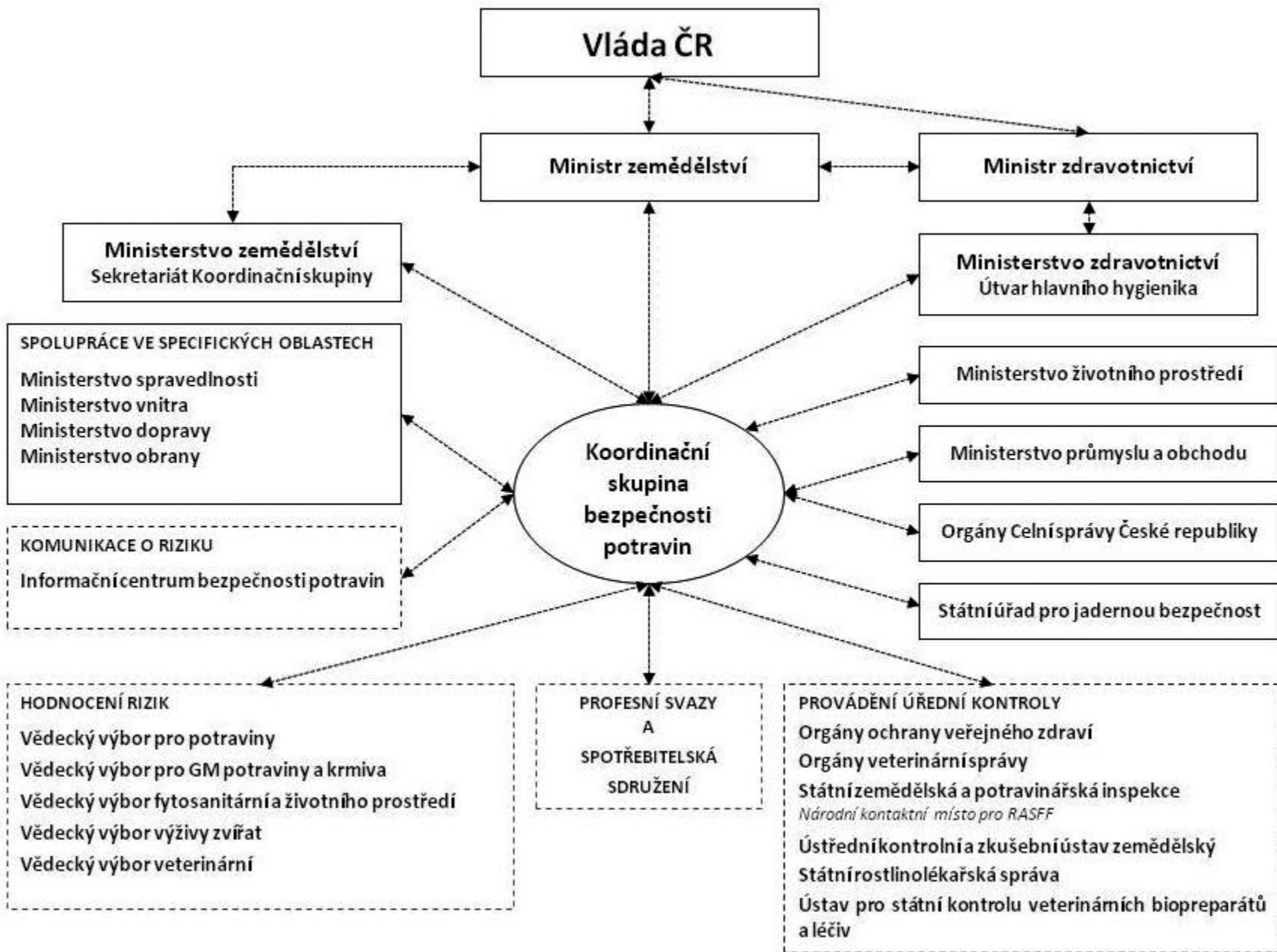

SCHÉMA SYSTÉMU ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI POTRAVIN

Evropská kontrola bezpečnosti potravin

- ▶ Povinnost EK zpracovat a předložit výroční zprávu o celkovém fungování kontrol v členských státech
- ▶ Health and Food Audits and Analysis Directorate (dříve FVO)
 - ▶ Kontrola kontroly
 - ▶ Obecné a zvláštní audity v členských státech i třetích zemích
 - ▶ Souhrnné zprávy
 - ▶ Opatření: dialog, školení, řízení o porušení smlouvy
- ▶ Ochranná opatření
 - ▶ pozastavení uvádění potravin na trh nebo jejich používání z dotčeného státu
 - ▶ pozastavení dovozu z dotčené třetí země
 - ▶ stanovení zvláštních podmínek pro potraviny
 - ▶ jiné vhodné dočasné opatření

Zdroje

- ▶ Ministerstvo zemědělství
 - ▶ <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/>
- ▶ Státní zemědělská a potravinářská inspekce
 - ▶ <http://www.szpi.gov.cz/>
- ▶ Státní veterinární správa
 - ▶ <https://www.svscr.cz/>
- ▶ Státní zdravotní ústav
 - ▶ <http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin>
- ▶ Informační centrum bezpečnosti potravin
 - ▶ <http://www.bezpecnostpotravin.cz/>
- ▶ Evropská úřad pro bezpečnost potravin
 - ▶ <https://www.efsa.europa.eu/>
- ▶ Evropská komise
 - ▶ https://ec.europa.eu/food/overview_en

Děkuji za pozornost...

